



ANKE DE GRAAF

*Verbroken  
verbinding*

FAMILIEROMAN

Anke de Graaf

# Verbroken verbinding



Uitgeverij Zomer & Keuning

## HOOFDSTUK 1

Het was op een avond in september geweest toen Pieter Dorman zijn gezin voor de eerste keer vertelde over de verhuizing.

Voor zijn dochter Wieke werd het een avond die ze niet zou vergeten. Niet omdat er veel bijzonders werd gezegd, papa zei dat ze gingen verhuizen en dat was natuurlijk groot nieuws, maar wat ze zich later vooral realiseerde was de nieuwe indruk die ze die avond van haar ouders en vooral van haar vader kreeg. Hij was een beetje een andere papa dan de papa die hij eerst was. Dat was een rustige man, niet zo schreeuwerig en voortdurend pratend als de vader van haar vriendinnetje, nee, gelukkig niet, ze had deze papa veel liever. Hij dolde en stoeide soms met Tjeerd en met haar en hij had ook leuke grapjes. Maar vanaf die avond veranderde hij langzaam. Ze sloeg het gade, ze nam het weten ervan in zich op en bewaarde het, ze deed er niets mee – wat moest ze er ook mee doen – maar ze bewaarde het. Het bleef bij haar.

Wieke Dorman was toen tien jaar. Ze kon de plaatjes later weer duidelijk voor zich zien. Omdat vader plechtig met het onderwerp ‘de verhuizing’ was aangekomen. Zo begon het. Het was niet gewoon ‘vertellen’.

Het gebeurde na de avondmaaltijd. De schaaltes, waarin de toetjes hadden gezeten, stonden nog op tafel. Schaaltes met restjes gele vanillevla en sliertjes, alsof het bloedsliertjes waren, van de rode aardbeiensaus. Ze nam het beeld van wat ze zag in zich op. De tafel, de gezichten eromheen en ze kon het beeld later tevoorschijn toveren, alsof ze een opname had gemaakt met een filmcamera. Het was een opname in haar hoofd die werd vastgelegd en bewaard in haar on-

derbewustzijn. Haar eigen, persoonlijke fotoalbum.

Haar vader was een lange, rechte man met een hoekig gezicht. Hij had grijze ogen en een dikke bos blond haar. Er was die avond iets in hem wat anders was dan anders, hij was een beetje een andere vader. Hij maakte een trotse indruk, maar waarom zou hij trots zijn? Dat begreep ze niet. En er was een vreemde vrolijkheid in hem. Zo was het ook met moeder, maar dat was toch anders. Moeder kwam, raar dat ze dat dacht, met haar vrolijkheid achter vader aan. Eerst vader, dan moeder. Maar allebei blij en trots. Niet opschepperig, dat was weer anders.

Moeder zat rechtop op de stoel tegenover vader. Er was een lichte bloos op haar wangen en ze had een triomfantelijk grijnsje. Niet echt grijnzen, maar toch, het was een grijnsje.

Vader zei: 'We willen jullie iets vertellen.'

Tot hij die woorden sprak had Wieke niet echt geluisterd naar het gepraat aan tafel. Tjeerd vertelde over een voetbalwedstrijd en Wieke vond niets aan voetbal. Jetske begon moeizaam een verhaal over wat juf Anneke niet goed had gedaan, mama onderbrak haar een paar maal met 'eet nou maar...' en Jetske nam dan gehoorzaam een hap, maar zodra haar mond leeg was ging ze verder waar ze was: '... en toen zei...'

De stemmen bromden over en om Wieke heen. Haar gedachten waren bij Gerda Teunissen en het toneelstuk dat ze op school instudeerden om aan het einde van het schooljaar in de aula op te voeren voor leerlingen en ouders. Zij had de rol van dienstmeisje gekregen en dat was echt een moeilijke rol, want ze moest veel tekst uit haar hoofd leren, maar op dat moment zei vader: 'We willen jullie iets vertellen.' We, dat waren papa en mama samen, maar papa deed het woord. Mama knikte instemmend en glimlachend, ze was het met hem eens. Vader vervolgde: 'We gaan verhuizen.'

Het verdere gesprek kon ze zich niet goed meer herinneren. Tjeerd vroeg of ze naar een andere stad gingen, Amsterdam bijvoorbeeld, dat leek hem 'tof' en 'dapper'. Dat waren toch zotte uitdrukkingen, vond Wieke. Tjeerd rea-

geerde meestal vlug, hij had snel een antwoord of een vraag, zij bleef nog hangen aan het woord ‘verhuizen’. Jetske wilde liever dicht bij het strand wonen, maar vader zei: ‘Nee, we blijven in onze stad. Ik heb hier een goede baan. We hebben een huis gekocht aan de Wilgenkade.’

‘De Wilgenkade!’ riep Tjeerd verbaasd, ‘daar staan mooie huizen!’

Wieke probeerde in gedachten de Wilgenkade voor zich te zien. Het was aan de andere kant van de stad, ze was er wel eens geweest; het waren mooie huizen aan een breed water, maar weggaan uit de Florisstraat, bij de buurmeisjes vandaan die haar vriendinnetjes waren en weg uit haar kleine, maar knusse kamertje...

Die avond was haar voor het eerst iets opgevallen in de houding van haar ouders. Ze kon niet zeggen wat het was, ze was ook nog zo jong, tien jaar, maar ze wist dat wat zij voelde in hun houding er voor die avond niet was geweest. Of ze merkte het toen niet op, dat kon natuurlijk ook. Papa praatte anders en hij deed anders. Maar ook weer niet zó anders dat ze er echt over nadacht, want er waren veel te veel andere dingen rond de verhuizing die haar bezighielden. Ze wilde niet weg uit het huis waar ze nu woonden, het was toch een leuk huis en het was een fijne buurt en misschien moest ze naar een andere school...

Vader noemde hun huis die avond op een licht afkeurende toon ‘een rijtjeshuis’, maar wat was er verkeerd aan een rijtjeshuis? En moeder praatte opschepperig over het nieuwe huis.

De verhuizing was een verdrietige gebeurtenis in Wiekes leventje geworden. Ze ging weg bij de vriendinnetjes van de buurt en met de ingang van het volgende schooljaar moest ze naar een andere school. Naar een klas met vreemde jongens die haar brutaal aankeken en meisjes, die hun kameradjes allang hadden uitgekozen. En aan de Wilgenkade woonden weinig kinderen in de leeftijd van Tjeerd, Jetske en zichzelf waarmee ze na de middaglessen buiten konden spelen zoals in de Florisstraat gebeurde.

Ze had zich de eerste maanden in het nieuwe huis heel eenzaam gevoeld. Ze had geen steun van mama, want mama was druk met het inrichten van het nieuwe huis. Het was een mooi en groot huis, dat moest Wieke toegeven, er was een ruime, gezellige woonkamer, een prachtige keuken, een mooie badkamer en een heerlijke tuin. Ja, wat dat betreft waren ze allemaal tevreden met de woning.

En zij had een fijne, lichte kamer. Maar in de eerste weken stapte ze dikwijls op haar fiets en reed naar de Florisstraat. Ze wachtte ook bij de vroegere school op de klasgenootjes van toen en reed met hen mee naar de oude buurt, maar al gauw voelde ze dat ze er niet echt meer bij hoorde. Ze was niet langer een van hen.

Vijf jaren na ‘de avond’ vertelde moeder over de erfenis. Ze waren die middag met z’n drietjes in de huiskamer, mama, Tjeerd, die twee jaar ouder was dan Wieke en Wieke. Jetske was er niet bij. ‘Haar vertel ik over een paar jaar een en ander. Ze is nog te jong en misschien vertelt ze erover aan vriendinnetjes en dat willen we beslist niet.’

Na het overlijden van opa Dorman – oma was enkele jaren daarvoor gestorven – bleek een groot bedrag te staan op opa’s bankrekening. Wiekes vader had één broer, oom Hans, en voor hen beiden was de volledige erfenis. Toen het bedrag bekend werd gemaakt tijdens een bijeenkomst in het kantoor van de notaris wisten vader en moeder niet wat hen overkwam, zo veel geld... maar ze wisten al gauw dat ze met het geld een huis wilden kopen. Weg uit de Florisstraat. Omdat ze zich niet thuisvoelden in de Florisstraat. ‘De woningen zijn niet slecht,’ zei moeder er die middag over, ‘het zijn ruime huizen, maar de Florisstraat is een echte volksbuurt.’ Wieke had daartegen ingebracht dat zij zich er altijd heerlijk had gevoeld. Tjeerd beaamde dat ook en moeder lachte daar toen om. Och, ze waren nog kinderen toen en ze begreep het wel, het was voor kinderen ook prettig. Het ‘borrelde’ in de straat van de kinderen, zoals moeder het noemde. Grote gezinnen en die kinderen zwierven als het

goed weer was op straat. Ook de buurvrouwen waren vaak buiten. Lange verhalen werden aan de voordeuren en via de hekjes van de kleine achtertuintjes afgehandeld en in de zomertijd namen ze keukenstoelen mee naar de stoep en zaten genoechlijk bij elkaar. Ook in de avonduren waren de mannen erbij, moe van het dagelijkse werk, met een potje bier. Een mens mag toch wel wat en veel ware en onware verhalen. Luide stemmen en veel gelach. Wiekes ouders hadden zich daarbij niet thuis gevoeld. Maar het was niet zo dat ze zich boven de mensen van de Florisstraat verheven voelde, nee, zeker niet. Moeder was ook een kind van arbeidersmensen, maar ze had toch meer stijl. Ze was toen al een beetje een mevrouw. En haar man had een kantoorbaan – armoe lijdten met een witte boord om, zei men in de Florisstraat. Pieter Dorman was boekhouder bij het aannemersbedrijf Borgerink. Dat bedrijf liep uitstekend, het groeide van jaar tot jaar, zoals in dát jaar, papa had het uitgebreid verteld: op het terrein werd een nieuwe houtloods neergezet en er werd een grote vrachtwagen gekocht voor het vervoer van zwaar materiaal. Vader had inbreng in het bedrijf, want hij was niet alleen een goed administrateur, hij kon het werk ook uitstekend organiseren. Plannen noemde hij het. Zorgen dat op tijd de materialen werden aangevoerd die voor het bouwen van een pand nodig waren zodat het personeel niet op de spullen moest wachten, maar door kon gaan met het werk. Daar was papa goed in en de eigenaren, Jaap en Karel Borgerink, maakten graag gebruik van papa's capaciteiten.

Moeder vertelde Wieke en Tjeerd die middag over de erfenis. Gezellig in de huiskamer. Kopje thee, chocolaatje en mama praatte rustig en met een lieve stem. Er hing een sfeer van verbondenheid om hen heen en Wieke voelde zich daar gelukkig bij.

‘Hoe kwam opa nou aan zo veel geld?’ vroeg Tjeerd. ‘Hij had toch maar een gewoon baantje?’

‘Ja jongen, die vraag hebben papa en ik ook gesteld. Maar opa had jarenlang die baan, het was vast werk, vast inkomen. En hij hielp vaak in de avonduren bij kruidenier Wil-

lempjes. Die had een grote winkel op de hoek van de Brugstraat en de Pompsteeg. Opa bracht op zaterdagmorgen ook boodschappen bij mensen thuis. Op de fiets, grote tassen aan de bagagedrager. En opa en oma leefden heel zuinig. Ze waren tevreden met hun leven. De meubelen, die ze kochten toen ze trouwden, vonden ze mooi en goed en ook jaren later verlangden ze niet naar andere stoelen en een tafel. Ze waren gelukkig met elkaar en met hun twee zonen en papa en ik vermoedden dat het langzaam maar gestadig groeien van hun bankrekening hen gelukkig maakte. Vader zei laatst, ik vond het een gekke uitspraak, maar ik denk toch dat hij gelijk heeft gehad, hij zei dat het denken aan de verbaasde en vooral blije gezichten van hun jongens bij het horen van het grote bedrag van de erfenis hen veel blije en gelukkige uren heeft gebracht. En na het bezoek aan de notaris zei oom Hans: 'Als ze nu vanuit de hemel naar ons kijken zijn ze heel gelukkig.' Maar het is niet zo dat het bedrag zo groot was dat wij daarvan dit huis hebben kunnen kopen. Maar we wilden graag weg uit de Florisstraat, ik voelde me daar niet thuis. Ik weet dat de buurvrouwen op hun achterruitjes over me praatten, ik moest me daar niets van aantrekken, dat weet ik wel, ik deed het toch zelf, ik praatte ook niet met hen. Alleen 'goedemorgen' en 'goede-middag', maar ik stond er wel buiten en ik voelde hun blikken. We hebben dit huis gekocht en naast het geld van de erfenis een flinke hypotheek opgenomen. Maar in een huurhuis moet je huur betalen en hier rente. Maar het is ons huis en we zijn er heel gelukkig mee.

Het was een goede middag geweest. En Wieke bewaarde die uren in haar hart, want er was niet altijd een warme, innige band met haar moeder. Mama was dikwijls een beetje afstandelijk, niet echt vertrouwd. Ze hield van haar kinderen, natuurlijk, maar de onderlinge verhouding was niet 'close' te noemen.

'Maar het moet toch een groot bedrag zijn geweest,' had Wieke er die middag over gezegd. 'Voor vader en voor oom Hans, het lijkt me bijna onmogelijk zoiets bij elkaar te spa-



ren. De salarissen waren in opa's tijd niet zo hoog dat ze daarvan elke week een flink bedrag naar de bank konden brengen. Misschien hebben ze van iemand geld gekregen... Het moet toch ergens vandaag zijn gekomen? Want sparen, zo'n groot bedrag, nee, daar geloof ik niet in.'

'Papa en ik hebben het ons ook afgevraagd, maar we zijn er niet achter gekomen. Oom Hans en tante Rietje waren eveneens verbaasd. Papa en oom Hans hebben gezocht naar oude paparassen van opa Dorman, alle kasten en laden zijn nagezocht, maar er waren geen papieren te vinden die helderheid brachten. Waarschijnlijk heeft opa alles vernietigd na oma's dood. Over het verleden van oma heeft altijd een waas van geheimzinnigheid gehangen. Toen vader en oom Hans nog jonge jongens waren werd er vrijwel niets verteld over het verleden van oma Dorman. Op de vraag van de jongens naar een opa en oma van moeders kant kregen ze het antwoord dat die er niet waren. Zonder verdere uitleg. Oma vertelde wel over het dorp waar ze in haar kindertijd woonde en over de omgeving. De grote boerderijen van rijke, vaak stugge boeren, herenboeren, de bunders vruchtbare kleigrond die erbij hoorden. Hun moeder kon daarover vertellen, maar over een broer of een zus en over haar ouders sprak oma Dorman nooit.'

Moeder nam toen een slokje thee. Wieke volgde haar bewegingen en haar woorden met aandacht. Ze lette ook op moeders gezicht. 'Het huwelijk van Gerbrand en Hanne Dorman was een goed huwelijk.' Moeder zei het met een lief lachje en Wieke voelde een glimlach rond haar eigen mond trekken.

'Ze hielden tot op hoge leeftijd veel van elkaar en dat was ook duidelijk zichtbaar.'

Wieke durfde niet te vragen: hoe dan? Zoenden opa en oma elkaar in de kamer, hield hij haar tegen zich aan, zei hij dat ze een lekker wijfje was; dat alles deden haar ouders nooit. Moeder vond dat overdreven gedoe, uiterlijk vertoon, niemand had iets te maken met de gevoelens tussen Pieter en haar, maar van opa en oma Dorman toverde het wel een

lach op haar gezicht. Maar Wieke geloofde dat haar ouders van elkaar hielden.

In de jaren na die middag verliep Wiekes leven rustig. Ze volgde de lessen opleiding atheneum op het Schippers College, ze had nieuwe vrienden en vriendinnen op deze school en ze voelde zich tevreden.

‘Wieke,’ vroeg haar vader voor de zoveelste keer toen ze aan het laatste schooljaar begon, ‘wil je nou echt niet verder studeren? Zoals Tjeerd, je broer, zie hem nou! Hij is in Amsterdam bezig en over drie jaar is hij echt iemand! Jij hebt ook de kans om iets te bereiken, om iemand te worden in de maatschappij! We kunnen het betalen, twee studerende kinderen. Ik heb weer loonsverhoging, de broers Borgerink zijn blij met me en dat begrijp ik goed, want de zaak loopt op rolletjes, dat kan ik eerlijk en ook met een beetje trots zeggen.’ Vader lachte naar haar. ‘En lieve kind, daar betalen de mannen graag voor. En van dat geld wil ik, en mama natuurlijk ook, mijn kinderen de kans geven verder te komen in het leven. Je kunt ook naar de universiteit van Amsterdam gaan als die stad je aantrekt en een van de vele studiemogelijkheden uitzoeken en over vijf of zes jaar ben je doctorandus in de economie of biologie of bedrijfskunde of je kiest een taal uit, of je kunt geneeskunde kiezen. Meisje, de wereld ligt voor je open.’

Maar Wieke schudde haar hoofd. ‘Nee, pap, ik vind het lief van u me de kans te willen geven en ik weet dat honderden jongens en meisjes die kans met beide handen graag willen aanpakken van hun ouders, maar ik heb er geen zin in. Weer van alles in mijn hoofd stampen, ik heb ook in geen enkele richting interesse. Nee, ik doe het niet.’

‘Wat wil je dan?!’ riep Pieter Dorman. Dít wilde hij, zijn drie kinderen studeren, titels halen, een belangrijke plaats in het leven innemen. En met Tjeerd lukte het tot nog toe. Tjeerd was een prachtige knul om trots op te zijn en hij was vrij en gezellig in de omgang, zijn zoon, ja, en als ook nog zijn dochter dezelfde richting koos...’

‘Ik zoek een leuke, gezellige baan.’ Wieke zei het lachend, maar ze wist dat vader er niet blij mee was.

‘Wat voor baan dan? Juffrouw in een winkel en ondergoed verkopen? Of achter de kassa zitten bij Albert Heijn? Of... lieverd, ik begrijp je niet! Wat is daar nou voor leuks aan?! En het loon ligt in die bedrijven niet hoog. Natuurlijk niet, het is simpel werk. Je hoeft er amper je gedachten bij te houden. Denk er nog eens goed over na, Wieke, en gebruik je verstand. Denk aan later. En denk aan het milieu waarin je terechtkomt, de mensen met wie je dan omgaat. Het eenvoudige volk. Dat past niet bij ons. Je zag het aan moeder toen we in de Florisstraat woonden. Moeder en ik hebben allebei iets in ons waardoor we ons daar niet bij thuis voelden. Mama was een schuw vogeltje, bang de buurvrouw tegen te komen en met haar te moeten praten en zie haar nu, ze is een prachtige vrouw! Opgewekt; ze voelt zich op haar gemak aan de Wilgenkade. Mama voelde niets voor de kletspraatjes met de buurvrouwen en ik zag mezelf niet tussen de luid pratende, stoer doende mannen van de straat. Onze stijl hebben we aan jullie doorgegeven. Welke jongens zal je ontmoeten in de supermarkt? De chef van de groentenafdeling, wat stelt dat voor? Je moet verder kijken in je toekomst. Nu heb je even genoeg van leren en dat kan ik goed begrijpen, maar dat gaat na de zomerse vakantie voorbij. En de studies aan een universiteit gaat op een andere manier. Je wordt niet als een schoolkind behandeld en achter de voddens gezeten als je je lessen niet hebt geleerd. Men behandelt je als een volwassene met verantwoording en ik ben ervan overtuigd dat jou dat ligt.’

Maar Wieke bleef bij haar besluit. Wat vader zei over het werken in een supermarkt was volkomen kolder. Waarschijnlijk was dat werken zo ongezellig en saai nog niet. Veel mensen om je heen in zo’n grote winkel en veel collega’s met babbeltjes en grapjes.

Ze dacht erover na in haar gezellig, ruime kamer. Maakte het onbekende van een opleiding aan een universiteit haar bang, maar waarom zou ze daar bang voor zijn? Ze kon

zich tussen jonge mensen goed bewegen, ze was niet verlegen, dat zou het probleem niet zijn. Maar ze had geen zin in nog een lange studie. Ze wilde een leuke baan en een rustig leven. Vader vond dat abnormaal voor een jonge meid, ze moest nu werken aan de 'jaren van later', maar wanneer begonnen die jaren? Als ze acht- of negenentwintig was? Ze zocht een plekje waar ze met plezier zou werken en zonder druk van 'dit moet en dat moet.' In een bibliotheek bijvoorbeeld. Wieke hield van lezen. Ze kwam vaak in de bibliotheek en ze hield van de sfeer die in het oude gebouw hing waarin hun bibliotheek was gevestigd. Het was er niet altijd muisstil, in boeken verdiepte mensen aan de tafels, welnee, natuurlijk niet. Soms riepen kleuters iets door de grote zaal, maar het leek alsof dat gepast was. Jonge kinderen horen bij sprookjes en verhalen. Als ze daar een plaatsje kon krijgen zou dat heerlijk zijn. En als daar een studie aan verbonden was, want ze moest beslist meer weten van literatuur en oude verhalen, zou ze zo'n cursus willen volgen. De boeken mee naar huis nemen en 's avonds op haar kamer lezen en leren. Lampje aan, kopje koffie mee naar boven, ja, dat stond haar wel aan.

Of iets doen in een museum. Beginnen als contactpersoon, de juffrouw van de ontvangst, die aarzelende bezoekers wegwijs maakt en uitleg geeft, het zou interessant zijn. En dan opklimmen naar een positie waarin ze mocht mee beslissen over te maken tentoonstellingen.

Wieke lachte om haar gedachten. Of een boekwinkel, ook gezellig, of een exclusief modezaakje, maar haar besluit stond vast, in elk geval geen langdurige studie.

In het voorjaar deed ze eindexamen en ze slaagde met mooie cijfers. Heerlijke feestavonden met de vrienden en vriendinnen van school en daarna thuis met haar ouders, Tjeerd, die voor het feest een leuke studievriend uit Amsterdam meenam, Jetske, oom Hans en tante Rietje en neven en nichten en kennissen.

Daarna genoot ze van de rust. Uitslapen, zonnen in de tuin, fietstochten met meiden en jongens van school, winke-

len. Vader praatte niet meer over haar verdere plannen. Maar dat het hem niet zinde was in zijn houding tegenover haar te merken. Kinderachtig van een volwassen man zich zo te laten kennen omdat hij zijn zin niet kreeg. Maar Wieke trok zich er niets van aan, ze had er vanbinnen een glimlach voor. Dit was haar leven, zij mocht het inrichten zoals ze zelf wist dat het voor haar het beste was.

In de loop van de zomer stond een advertentie in de krant van de Rabobank waarin personeel werd gevraagd en Wieke schreef daarop. Een keurige sollicitatiebrief, goed van woorden en in een keurig handschrift. Ze kreeg een brief terug met de uitnodiging een gesprek te hebben met de directeur van de bank. Ze ging erheen. Meneer Wilderink was een forse man met een vriendelijk gezicht. Zijn bruine ogen namen haar goed op, maar niet hinderlijk en tijdens het gesprek luisterde hij en knikte naar haar, ja, atheneumopleiding en geen zin verder te studeren. ‘Maar misschien,’ zei hij, ‘krijg je daar nog spijt van.’

Wieke schudde haar hoofd en ze lachte bijna stralend naar hem. ‘Nee, ik weet wat ik wil. Ik wil heus meer leren over het werk wat ik doe en ik ben bereid cursussen te volgen, maar niet op een universiteit of hogeschool.’

‘Je zult inderdaad een en ander moeten leren, want de kennis van het atheneum, waar het het bankwezen betreft, is niet groot, maar je kunt het rustig aan doen. En we zijn aangekomen in het tijdperk van de computer, maar jonge mensen en mensen met een redelijk verstand redden zich daar snel mee.’

Aan het einde van het gesprek zei hij dat ze, wat hem betrof, was aangenomen en wanneer wilde ze beginnen? Volgende week maandag – het liep naar het einde van augustus – dat was goed.

‘Dan zorg ik ervoor dat er die morgen iemand is die je rondleidt in de bank. Je moet toch een en ander weten te vinden en maak je niet bezorgd over het werk, ik weet zeker dat je je er snel in thuis zult voelen.’

Toen ze die maandagmorgen de bank binnenstapte kwam

een niet meer zo jonge man, Wieke schatte hem rond de vijfenvijftig, in de grote ruimte beneden naar haar toe. Hij gaf haar een hand, lachte en knikte vriendelijk.

‘Mijn naam is Alexander Poolsma en u bent Wieke Dorman. Meneer Wilderink heeft me gevraagd u rond te leiden, met de andere medewerkers kennis te laten maken en dan laat ik u achter bij mevrouw Thomassen. Zij heeft de leiding over wat wij “het beneden personeel” noemen.’

Wieke liep naast hem over de mooie tegelvloer.

Wilderink had gezegd dat het meisje dat even na negen uur zou komen, een ‘actieve uitstraling’ had, echt een uitdrukking voor Bob Wilderink en nu hij naast haar liep in het prachtige kantoorgebouw geloofde hij dat Wilderink gelijk had. Hoewel, dat was toch grappig, dat ze tot nu toe niet meer had gezegd dan ‘ja’ en ‘nee’ en een enkele maal ‘dat begrijp ik’, hoewel hij vermoedde dat ze er niets van begreep. Dat kon trouwens ook niet. Ze luisterde naar hem en knikte naar de mensen achter de bureaus. Alex stelde haar voor aan de twee jongemannen in het vertrek waar op de deur stond ‘leningen-hypotheken’. Dat waren leuke jongens om te zien. Hij liet haar hen de hand schudden, zie je, jongedame in je lichtblauwe pakje, dat niet alles saai en duf is op een bank? Deze jongens en het werk dat ze doen is heel interessant.

Wieke had ook kennism gemaakt met mevrouw Theunissen en de meisjes die aan de balie werkten. ‘Ik stel je aan hen voor, want het is de bedoeling dat je hier begint om het werk te leren kennen.’

Tineke, Helga en Margreet waren haar toekomstige collega’s.

‘Hoe is het gegaan?’ vroeg moeder toen ze thuiskwam, maar moeder gaf meteen zelf het antwoord. ‘Goed natuurlijk, zo’n eerste dag, je weet nog niets.’

Wieke knikte, inderdaad, ze wist nog niets. Moeder prikte in het vlees dat ze aan het braden was.

Vader vroeg ook hoe de dag voor haar was geweest. ‘Werken op een bank heeft mij nooit aangetrokken. Het lijkt me

vreselijk saai. Er zit geen handelsgeest in. Ja,' voegde hij er lachend aan toe, 'wel voor de relaties, beleggen, leningen afsluiten, maar het is geen eigen winst voor de bankmensen en het lijkt me, maar ik kan me vergissen, dat het toch anders is winst voor jezelf te bewerkstelligen dan voor een klant van wie je weet dat hij al een behoorlijk portie op zijn rekening heeft staan.' Op een andere toon voegde hij eraan toe: 'Maar dat heb ik je al eens verteld. Misschien valt het mee en dat hoop ik voor jou, want succesvol werken geeft spanning en die spanning heb jij, als mijn dochter, dat vermoed ik, toch nodig.'

Wieke werkte nu drie weken op de bank en tot nu toe beviel het haar prima. De sfeer tussen het personeel was goed en gezellig. Tineke was een lachebekje, Helga een beetje ernstig en Margreet, hoe zou ze Margeet beschrijven; een beetje zoals ze zelf was. In de morgen heerste dikwijls een gezellig geroezemoes in de grote ruimte. Mensen kwamen geld halen of geld brengen, er waren vragen over verzekeringen, reizen, informatie over leningen en nog veel meer. En de mensen die even op hun beurt moesten wachten maakten met elkaar een praatje.

'Zaterdagavond vier ik mijn verjaardag met mijn beste vrienden en vriendinnen en daar heb ik geen autobus vol van,' zei Margreet, 'Tineke en Helga komen en nog drie meiden en een paar jongens. Onder andere, natuurlijk, mijn vriend Jeroen. Als je zin hebt, Wieke, ben je van harte welkom.'

'Dat lijkt me enig,' viel Wieke meteen enthousiast bij. 'Waar woon je?'

'Nog heerlijk bij mijn ouders aan de Vlietstraat, nummer achtenveertig. De bank betaalt niet genoeg aan een balie-meisje om een flat te kunnen huren. Maar dat heb jij intussen ook wel uitgerekend! Mijn vader en moeder gaan zaterdagavond het huis uit, gezellig naar een oom en tante op visite, ze weten dat we er geen rotzooi van maken, maar gewoon een knusse, gezellige avond hebben.'

Op weg naar huis verbaasde Wieke zich er lichtelijk over

dat ze blij was met deze uitnodiging van Margreet. Leuk, een avondje met jongelui, dat was een poos geleden. De feestavond van school na het eindexamen, maar nadien niet meer. Ze miste de gezelligheid van de klas, het lachen, de geintjes, de malle opmerkingen en de plagerijtjes. Die kwamen thuis bijna niet voor. Vader vertelde vrijwel nooit iets leuks, moeder ook niet. Tjeerd hing soms de vlotte bink uit, maar echt leuke dingen, zoals de jongens van school, zei hij niet. Echt gevoel voor humor hadden haar huisgenoten niet.

Ze had op school nooit een echte vriendin gehad. Een meisje aan wie ze al haar gedachten kon toevertrouwen en van wie ze de dingen hoorde die haar bezighielden en waarover ze dan samen konden praten. Ze had niemand met wie ze een vertrouwelijk gesprek kon voeren. Ze kon op school goed met de klasgenoten opschieten, ook met de meisjes, maar na de lessen was er weinig contact. Lag het aan haar? Die vraag verbaasde haar en bracht lichte onrust teweeg. Zoals Jillie en Winnie alle schooljaren door vaste vriendinnen waren, ze accepteerde dat, ze vond het gewoon, Jillie en Winnie, ja, die twee hoorden bij elkaar. Zo was het ook met Toos en Mia. Maar zij had zo'n vriendin niet.

Misschien was er geen meisje op haar pad gekomen dat qua karakter en opvattingen bij haar paste. Of was er iets mis in haar houding? Was ze niet aardig, zei ze te fel haar mening, maar nee, dat kon het niet zijn. Misschien was het iets van 'te weinig van zichzelf geven', zoals ze ook in de verhouding tot haar moeder voelde. Moeder was goed en lief en behulpzaam, maar het bleef op een lijn die 'tot zover en niet verder' reikte. Als kind kon ze huilend tegen moeder leunen, 'meiske toch...' Medelijden in de stem en zij voelde warmte bij mama, maar opeens was het weer voorbij. 'Zo, de tranen weg, ga maar weer fijn spelen.' Het brak af; even had ze de band gevoelde die ze zo graag wilde voelen, maar het mocht niet blijven.

Eigenlijk kon ze de echte fijne uren van de laatste jaren tellen. Niet dat ze ongelukkig was, dat was ze zeker niet, maar wat vanbinnen het gevoel gaf echt bij iemand te horen,



was er niet.

De middag waarop moeder vertelde over de erfenis was zo'n middag geweest. Moeder praatte er open over, geen geheimen, Tjeerd en zij mochten alles weten. Maar veel was er niet te weten. Alleen dat het bedrag op een rekening van opa en oma stond. Maar hoe kwam het daar? Dat wist moeder ook niet.

De geheimzinnigheid rond het leven van de grootouders bracht die middag een sfeer van vragen en nieuwsgierigheid tussen hen. Tjeerd vroeg of oma mogelijk van haar familie niet mocht trouwen met opa, was hij te min en waarom zocht nooit iemand van de familie naar de achtergronden? Het was toch interessant dat te weten? Ze lieten er hun fantasie over gaan, mooie dochter van een rijke herenboer, maar verliefd op het mindere mannetje Dorman... Maar haar moeder, ja, het zou haar moeder zijn geweest die na de dood van de boer toch haar dochter Hanne Jacoba noemde in haar testament en wie weet, zei Tjeerd met gemaakte tranen in zijn stem, hoe oma vele jaren lang gedacht en verlangd heeft naar dit kind, maar ze maakte toen veel goed, want zo kwam het geld...

Mama lachte er toen ook om. 'Het is jullie fantasie, kinderen, we weten niets.'

En een blijе middag wist Wieke ook van de dag waarop alles in huis 'klaar' was. Mama was er verrukt over. Moeder trok haar toen naar zich toe, hield haar arm vast. 'Wieke kijk om je heen, zo wonen wij!' Het was ook mooi en gezellig en alles moeders keuze. De grote, forse, dichte, licht eikenhouten kast in de kamer, de grote eettafel en de stoelen, de bank... De ruime keuken met een prachtige groene tafel, 'boerengroen' noemde mama deze kleur en de rode stoelen met rieten zittingen.

'Wieke, vind je het geen heerlijk huis? Ik ben hier zo blij, zo gelukkig. In het huis in de Florisstraat heb ik me nooit gelukkig gevoeld, niet 'op mijn plaats'. Ik hoorde daar niet. De burens keken me met de nek aan. Zo heet het daar, het is een echt volkse uitdrukking. Ze groetten me amper. Ik durfde

bijna niet de deur uit te stappen en nu dit!’

Het juichende in haar moeder maakte Wieke warm vanbinnen, hier voelde mama zich thuis, nu werd ze zichzelf, meer open tegenover haar en Tjeerd en Jetske, maar zo was het niet gegaan.

Zaterdagavond trok ze een mooi pakje aan, zocht leuke schoenen in de kast, kamde met zorg haar blonde haren en stapte op de fiets naar de Vlietstraat. Het was een groot huis. In het midden van de voorgevel een brede, heel donkergroene voordeur en aan elke kant van die deur twee grote ramen. Witte gordijnen en planten op de vensterbank, daar waar de gordijnen vaneen geschoven waren.

Toen ze van de fiets stapte en deze tegen de voorgevel zette, stopte een auto aan de trottoirrand en daaruit duikelden een meisje en twee jongens.

‘Hallo!’ riep het meisje spontaan, ze was duidelijk al in feeststemming, ‘ga jij ook naar het feestje van Margreet? Ik ben Thea, achternaam is niet belangrijk, die vergeet je toch weer. En dit zijn Ralf en Bram. Ralf is mijn vriend en Bram is nog loslopend! Ha, ha!’ Ze lachte er zelf schaterend om.

Ralf liep op Wieke toe, de andere jongen sloot het portier van de wagen af en kwam bij hen staan. Hij was een forse jongen met donker haar en lichtbruine ogen. Hij hield haar hand even vast en keek haar recht aan en ze voelde een lichte verwarring, doe niet zo zot zeg, een jongen kijkt naar je, meer is het niet! Ze keek ook naar hem. Zijn gezicht lachte een onbezorgde, blij lach. ‘Kom mee naar binnen,’ wenkte hij, ‘als we te laat zijn krijgen we geen goede stoel meer. De familie Bakker brengt eerst het bankstel van de huiskamer in de aanbieding, dan de rechte, harde eetkamerstoelen en daarna komen de wankele keukenkrukken en wie het laatst komt krijgt een wiebelende slaapkamerstoel die al tien jaar geleden naar de schroothoop had moeten, maar de broek van vader Bakker kan er nog wel overheen hangen! Als je op zo’n stoel terecht komt kruip je morgenochtend krom en kreunend uit je bed.’

Ralf liep met Thea voor hen uit, Bram hield nu een hand om haar arm en loodste haar naar de openstaande voordeur.

‘Kom zitten,’ zei hij in de kamer, ‘dit is een goede stoel, naast mij, misschien wil je dat niet, maar een goede stoel is echt veel waard.’

Het was prettig naast hem te zitten. Het was alsof ze hem al langer kende. Hij straalde iets eigens uit, iets vertrouwds, maar dat was natuurlijk onzin, want ze had hem nooit eerder ontmoet en ze had Margreet ook nooit over een vriend, die Bram heette, horen praten. Maar ze zat op een zachte stoel, naast Bram. Het was een vriendelijke jongen. Hij praatte met haar en hielp haar heen over het weten een vreemde eend in de bijt te zijn. Hij vroeg naar het werk op de bank, stond het haar aan? Margreet had het er erg naar haar zin.

‘Het lijkt mij ook wel, maar ik ben er pas drie weken, dus veel kan ik er niet over zeggen. Het is in elk geval gezellig met de collega’s en het is afwisselend.’

‘Maar je hebt nog geen idee hoe de effectenhandel in elkaar steekt en tot hoe hoog je kunt gaan met het afsluiten van een hypotheek...’ Hij lachte even, toen boog hij zich dichterbij haar toe. Hij zei: ‘Je bent hier alleen naartoe gekomen, je kent hier niemand en Margreet, de gastvrouw, heeft geen tijd voor je. De jongelui zijn heus aardig, maar ik denk dat het prettig voor je is iemand bij je te hebben die je een beetje steun geeft, want het wordt in de loop van de avond waarschijnlijk een drukke boel.’ Hij legde even een hand op haar arm, weer keken die lichtbruine ogen haar aan, ‘blijf maar bij mij.’

Het was een vreemde situatie. Ze vertrouwde deze knaap, maar ze wist niets van hem. Het verdere gezelschap kende elkaar goed en Margreet had inderdaad geen tijd om naar haar om te kijken, dat had Bram gezegd en dat was ook zo. Ze rende rond met bladen vol koffiekommen en schotels gebak. ‘Ja, ik ben jarig, jongens, daar hoort gebak bij, dat vind ik lekker, nee, nu nog niet aan een pilsje!’

Helga praatte met een lange, magere jongen met rood

haar en Annemieke was in gesprek met een meisje dat Stan-  
nie heette, die naam had Wieke opgevangen. Maar zij zat bij  
Bram. Ze lachte er even om. Hij was een onbekende man.

Het werd een dolgezellige avond. Lachen, grappen, leuke  
verhalen, lekkere drankjes en heerlijke hapjes en steeds meer  
bierflesjes op de tafel.

Wieke vond het in het begin van de avond gezellig, er wer-  
den grappige dingen verteld en vrolijk gelachen, maar naar-  
mate het later werd had Wieke het gevoel dat het uit de  
hand liep. Ze was de feestavonden van school gewend en  
dat was meestal ook een luidruchtig gebeuren, maar anders  
dan dit. Twee jongens hadden kennelijk al te veel gedron-  
ken, ze werden echt vervelend, ook tegen haar. ‘Wie ben jij  
eigenlijk...’ lalde de een en de ander vroeg: ‘Met wie ben je  
hier...’

Ze stond op, fluisterde tegen Bram: ‘Ik ga naar huis. Be-  
dankt voor je gezelschap.’ Ze lachte lief naar hem en liep  
naar Margreet toe. ‘Ik vond het een leuke avond, Margreet,  
bedankt voor je uitnodiging.’ Ze probeerde naar de keuken-  
deur te komen. Vandaar kon ze via de bijkeuken naar bui-  
ten komen. Heerlijk in de frisse lucht, voor het huis stond  
haar fiets en dan snel naar huis. Als dit een van de heerlijke  
feesten was waarover Margreet vorige week vertelde hoefde  
zij er niet meer heen.

Bram stond naast haar in de bijkeuken. ‘Ik breng je naar  
huis. Je hebt de hele avond lief naast me gezeten, ik wil niet  
dat je alleen naar huis gaat.’

‘Het is niet ver en ik ben op de fiets, heus, Bram, dat hoeft  
niet.’

‘En toch ga ik met je mee.’ Zijn gezicht was dicht bij haar,  
ze zag de lach in zijn ogen, ‘ik wil nog even met je praten.’

‘Brengt Bram je naar huis?’ vroeg Margreet die achter hen  
aan was gekomen. ‘Laat je fiets hier staan, meid. Je loopt  
maandagmorgen naar de bank, om halfeen mag je bij mij  
achterop naar mijn huis en naar je fiets en dan is alles weer  
opgelost. Bram is heus een aardige jongen. En ook een keu-  
rige jongen!’

Ze wilde graag door Bram naar huis gebracht worden, nog nooit had een jongen zo veel aandacht aan haar gegeven.

‘Het wagentje is van mijn moeder, maar ik mag hem vaak gebruiken. Ik heb een schat van een moeder. Stap in, meisje, en zeg me waar je woont.’

Hij reed in de richting van de Wilgenkade, maar aan het begin van de kade stuurde hij het karretje een parkeerplaats aan het water op. De lichten doofden. Het was een prachtige septemberavond. De kleine golfjes in het brede water van de Blokkenvaart weerspiegelden in het licht van de lantaarnpalen.

‘Je kwam zo onverwachts mijn leven binnen, Wieke,’ de toon klonk licht geamuseerd, ‘ik dacht een aardige avond door te brengen met Helga, Tineke, Ralf en de anderen, maar toen ik je voor het huis van de Bakkers zag staan wist ik dat het een andere avond zou worden.’

Ze lachte verlegen. Vleier, dacht ze, dit bedoelt moeder nou, mannen kunnen woorden zeggen die je blij maken, maar misschien bedoelen ze met die woorden niet wat jij denkt. En is het om je te veroveren. Maar ze wilde wel door deze jongen veroverd worden. En er was geen kwaad in deze woorden als ze er niet te veel in geloofde.

‘Er is iets in je wat me aantrekt, Wieke.’

‘Wat is dat dan?’ vroeg ze op een speelse toon en met een lachje. Ze moest iets tegen hem zeggen, ze kon geen stommetje spelen, dan vond hij haar een trutje en ze was beslist geen trutje en ze wilde graag met hem praten, leuk, zo samen in de auto. Ze voegde eraan toe: ‘Een schoonheid ben ik zeker niet.’

‘Het gaat niet om het uiterlijk van een man of een vrouw. Ik ben ook geen adonis. Het is logisch dat het uiterlijk het eerste contact legt, want je weet nog niet meer van de ander. Of je een jankerig en zeurderig meisje bent is niet te zien, hoewel,’ hij keek van opzij naar haar, ‘daar zie je niet naar uit. En je uiterlijk, ik wil je even vleien, Wieke, je hebt mooi blond haar en sprekende blauwe ogen. Ik vind je leuk om te

zien. En je hebt iets parmantigs. Zoals je vanavond voor ons stond, een meisje dat alleen komt aanfietsen in leuke kleren en een avondje met ons wil lachen.'

Het gesprek kabbelde een beetje moeizaam verder. Wieke voelde het, ze wilde er graag verandering in brengen maar ze wist niet hoe. Hij vertelde over zijn moeder, hun huis, zijn vrienden.

Tegen halftwee zei Wieke: 'Ik vind het knus zo samen te babbelen in je auto maar ik moet nu echt naar huis. Mijn moeder ligt wakker naast mijn vader, hij maakt zich niet zo gauw ongerust, maar moeder vraagt zich af waar die meid nu toch blijft. En ik wil geen herrie.'

Lag haar moeder echt wakker? Nee, dat geloofde ze niet. Een avondje naar Margreet, op de fiets, tien minuten fietsen en ze is weer thuis. Maar als moeder toch tobde; als moeder bang was dat een vent haar opwachtte, je hoort soms zulke rare verhalen en om halftwee in de nacht nog op straat, maar moeder zou denken dat er op dat kleine stukje van de Vlietstraat naar de Wilgenkade niets gebeurde.

'Je woont in een deftige buurt.'

'Ja, we hebben een mooi en groot huis.' Meer zei ze er niet over.

'Zie ik je in de komende week weer? Gaan we een avondje samen wandelen? Woensdagavond?'

'Dat is goed.'

'Ik wacht hier op je. Vlak bij de brug. Ik geef je nu een kus, welterusten, Wieke. Ik vind het een heel aparte, lieve naam.'

'Ik heb er mijn levenlang al een hekel aan. En nog bedankt voor je oppas van vanavond. In het begin vond ik het onnodig, wat je zei, maar tegen het einde begreep ik wat je bedoelde. Tot woensdag.'

'Je was laat thuis,' stelde moeder zondagmorgen vast. 'Ruim halftwee. En ik heb het klepperen van de schuurdeur niet gehoord, ben je niet op de fiets thuisgekomen?'

Moeder schikte de theekopjes naast de ontbijtbordjes op de grote tafel. Ze keek niet naar Wieke.

‘Nee, mijn fiets staat nog bij Margreet. Een jongen heeft me in zijn auto thuisgebracht. U kent dat wel: meisje zo laat in de nacht alleen over straat, dat kan niet...’

‘Nee, nee,’ zei moeder met een wrange glimlach, ‘en dit meisje bij hem in de auto, portieren vergrendeld...’

‘Ha, ha,’ lachte Wieke overdreven enthousiast, ‘iedere jongen is geen pooier! Bram is een vriend van Margreet en alle jongelui die daar waren kennen hem als een aardige jongen.’

‘We hebben vaker gepraat over de binnen- en de buitenkant van een mens. Een lief lachje hoeft geen garantie te zijn voor een betrouwbaar karakter.’

‘Dat is zo, maar Bram is een aardige jongen.’

‘Hoe heet hij nog meer dan Bram?’

‘Dat weet ik niet. Ik ken alleen zijn voornaam. Op zo’n avondje worden geen achternamen genoemd.’

‘Het is wel weinig.’

‘Ja. Maar ik vraag het woensdag wel, want we gaan woensdagavond samen wandelen.’ Ze zei het op een gemaakt overdreven manier in de hoop dat moeder er verder ook geen drukte over zou maken. En dat deed Marije Dorman ook niet. Een meisje van bijna twintig en een jongen, dat was normaal.

‘Bram van Delden is een lieve jongen,’ zei Margreet maandagmorgen op de bank, ‘ik was echt verbaasd toen hij met jou binnenkwam.’

‘Het was een blits-ontmoeting voor jullie huisdeur.’

‘Bram heeft niets tegen meisjes, nee, hij ziet ze allemaal, maar hij stapt er niet zo snel opaf. Hij is een korte periode met Hanneke Joosten geweest, maar het kwam niet echt van de grond. Zo noemt mijn broer dat. Maar ik weet niet waar hij de streep trekt. Is een zoen ‘over de streep’, ha, ha, dat zou wel heel simpel zijn, dus ik veronderstel dat er dan meer moet gebeuren. Bram vond Hanneke aardig en het is ook een leuke meid, maar het ging niet verder. Weer terug naar goede vrienden. Hanneke vond het jammer, want ze was echt verliefd op Bram.’

Woensdagavond wachtte Bram op haar bij de brug. Ze wandelden samen de stad in, dronken een kopje koffie in een klein restaurantje en vertelden elkaar over hun leven.

Maar al tijdens dat praten voelde Wieke dat Bram het gesprek oppervlakkig wilde houden. Hij vertelde over zijn moeder, haar werk op de redactie van een damesweekblad, lollige voorvalletjes, allebei lachen, het gesprek kabbelde voort. Ze praatten leuk met elkaar, maar diep ging het niet en Wieke vond dat goed. Je hoeft elkaar zo'n eerste avond de geheimen van je leven toch niet te vertellen? Stel je voor dat hij straks geen interesse meer in haar had, of zij niet in hem... Maar dat zou niet gebeuren. Dit luisteren naar elkaar gaf haar een blije warmte vanbinnen, de aantrekkingskracht van een jongeman. Bram vertelde over hun huis aan het Wijdeborgpad en over zijn opleiding, ja, ook atheneum aan het Schipper-College, maar met dat diploma had hij niets gedaan.

'Ik wilde ook niet verder studeren,' ze liepen weer langs de singel, ze voelde dat hij zijn voetstappen naar haar regelde, ze zag de grote, bruine schoenen, hij nam iets kleinere passen, 'maar ik denk dat alles wat ik geleerd heb me toch wel van pas zal komen.'

'Het is hoeveel waarde je hecht aan een carrière in je leven, wat je wilt bereiken. Wil je een geslaagde zakenvrouw of zakenman worden; ik heb daar tot nu toe geen verlangen naar, maar aan de andere kant kan ik me voorstellen dat je naar iets in die richting wilt groeien.'

'Zoals mijn vader. Hij begon op kantoor bij het aannemersbedrijf Borgerink. De eigenaren, twee broers, kenden hem van de middelbare school. Serieuze jongen die Pieter Dorman. Het was toen een aardig bedrijfje, maar niet meer dan dat, maar met z'n drieën hadden ze het goed in hun macht. De Borgerinks zorgden voor het werk, allebei goede vaklui, ze weten alles van timmeren en metselen en wat er allemaal bij komt en mijn vader hield de gang van zaken op kantoor goed in de gaten. Hij zei eens dat de Borgerinken blij zijn als ze veel werk hebben, maar als er voor de uit-



voering van dat werk geen rekeningen verzonden worden en het geld niet binnenkomt, werken ze met verlies. Nu is Borgerink een groot bedrijf. Een prachtig pand, met een schitterend kantoor en een opslagterrein aan de Brinklaan.'

'Ik ken het. Ja, het is een mooi bedrijf.'

Voor de volgende woensdag maakte Bram weer een afspraak. Wieke vond het een lange tijd, elkaar een week niet zien als je toch een beetje trilt van verliefdheid en spanning, ze wilde hem morgen wel weer ontmoeten, maar ze knikte. 'Ja, dat is goed.'

Weer een avond van vertellen over eigenlijk onbelangrijke dingen uit hun leven.

Aan het eind van die avond hield Bram haar handen in zijn handen. 'We kennen elkaar nu beter, Wieke. Ik heb je al gezegd dat het voor mij die avond bij Margreet een beetje liefde op het eerste gezicht was. Je hebt iets wat me aantrekt, maar ik ben te nuchter om bij liefde op het eerste gezicht in verrukking te denken aan een levenlang zoete liefde en geluk. Daar komt meer voor kijken dan twee mooie blauwe ogen.' Hij glimlachte naar haar en drukte een kus op haar mond. 'We hebben twee avonden gepraat over schijnbaar oppervlakkige dingen, maar het zijn wel dingen van jou en van mij, voor ons toch belangrijk en ik heb het gevoel dat we allebei blij zijn met deze vriendschap.'

Wieke knikte, maar ze zei niets. Hij moest het initiatief nemen. Niet omdat hij een jongen was, maar omdat ze wist dat de grootste schroom, misschien was het ook angst een verhouding aan te gaan, bij hem lag.

'Ik wil meer van je weten.'

'Jongen, ik heb weinig bijzonders te vertellen. Mijn leven is tot nu toe gladjes verlopen. Aardige ouders, een broer, twee jaar ouder dan ik, een zusje, drie jaar jonger, zoet naar school gegaan, spelen met vriendjes en vriendinnetjes.'

Bram herhaalde: 'Een zoet meisje en je zegt: aardige ouders, broer en zus, maar in jou, Wieke, misschien heb je het diep weggestopt, maar ergens in je is een droevig plekje ver-

borgen. Een plekje waaraan je soms, misschien zelfs vaak, met een gevoel van verlatenheid denkt.’

Wieke knikte. ‘Ik ben ervan overtuigd dat mijn ouders echt van me houden, maar ze laten het vrijwel nooit merken. Toen ik zes, zeven jaar was zag ik buurmeisjes die bij hun vader of moeder op schoot klommen en geknuffeld werden, maar dat hoefde ik bij mijn ouders niet te doen. ‘Nee, lieverd, alsjeblijft niet, je bent al zo groot,’ werd er dan gezegd. Moeder hield soms mijn arm wel even vast en ze zei “schatje”, want begrijp me niet verkeerd Bram, ze hield en houdt heus van me, maar ik verlangde zo naar de uitingen ervan. Tjeerd had daar minder behoefte aan en Jetske is een ander type dan ik ben. Tjeerd noemde haar laatst een blij, tierelierend vogeltje. Ze heeft een vrolijk leventje, ze is spontaan en vrij; dat was ik vroeger niet zo. Ik ging leuk om met de kinderen van mijn klas, maar het waren klasgenootjes, er was geen vriendinnetje bij. Ik denk achteraf dat dat kwam doordat niet één van die meisjes echt bij me paste. Maar ik heb hevig verlangd naar een vriendinnetje. Ja,’ ze glimlachte naar hem, ‘dat hoorde misschien bij dat plekje van me verlaten voelen waarover jij het had. Toen ik tien jaar was verhuisden we van de Florisstraat, wat een gezellige straat was met veel kinderen, naar de Wilgenkade en daar woonden toen weinig kinderen en die kinderen speelden niet op straat. Of ze waren niet in de leeftijd waarop ze op straat spelen leuk vonden.’

‘Wieke, ik heb een voorstel. Ik weet een rustig restaurantje, even buiten de stad. Je kunt er heerlijk eten, werkelijk verrukkelijk en de tafeltjes staan zo ver uit elkaar dat niemand je gesprek kan volgen. Ik wil daar graag zaterdagavond met jou heen gaan. We drinken een lekker wijntje, eten uitgebreid en daar kunnen we zo lang over doen als we willen, het is echt een plekje om rustig met elkaar te praten. Daar wil ik met jou heen. Ik wil meer over mezelf vertellen en jij vertelt mij wat je verlangens voor de toekomst zijn en dat zal veel duidelijkheid tussen ons brengen. Want ik weet dat in een huwelijk, ja, zo ver kijk ik al vooruit,’ hij lachte,

‘de liefde het belangrijkste onderdeel is, maar je moet ook van karakter en opvattingen bij elkaar passen, anders blijven botsingen niet uit.’

Wieke knikte. ‘Verstandige woorden. Maar het lijkt me een goed idee. Nu praten en we wandelen met elkaar, dat is prettig, maar in een knus restaurant, lekker warm, heerlijk eten, het staat me wel aan!’

‘Ik ga zaterdagavond met Bram ergens eten,’ vertelde ze haar moeder de volgende middag, ‘hij weet een restaurant waar je rustig zit en waar ze, volgens Bram, verrukkelijke dingen op tafel zetten.’

‘Waar is dat?’

‘Dat weet ik niet. Even buiten de stad. Bram heeft de naam van het restaurant niet genoemd. Maar dat is ook niet belangrijk.’

‘Ik ben mogelijk overdreven bezorgd, Wieke, maar ik heb niet graag dat onze dochter met een voor vader en mij totaal onbekende man in een auto weggaat en wij weten niet waar het stel zit. Wie weet welke plannen die jongeman heeft.’

‘Bram is een gewone, aardige jongen en hij heeft geen boze plannen.’

Die zaterdagavond stapte ze even voor zeven uur in de wagen van Brams moeder en ze reden naar een werkelijk exclusief plekje buiten de stad. Een mooi plaatsje aan een tafel voor een van de brede ramen met uitzicht op een meer. Ze bestelden een glas wijn, zochten een heerlijk menu uit, de ober bracht de wijn en noteerde de bestellingen.

‘Ik heb al over mezelf verteld, maar ik ga er nu mee door, Wieke. Ik begin met te zeggen dat ik een natuur heb die niet verlangt veel te bereiken in het leven. Een baan met toekomst, hoger en hoger op de ladder willen, dat ligt me niet. Elke dag van vroeg tot laat vastzitten in mijn werk, spanningen, angsten dat het niet goed gaat, dat wil ik niet. Er zijn veel jonge mensen die dat heerlijk vinden, maar het is niets voor mij. Ik weet dat ik in de toekomst een goede baan moet hebben om, als ik trouw, voor vrouw en eventuele kin-

deren te kunnen zorgen en die baan zal ik ook krijgen, want ik ben niet dom en ik ben ook niet lui, maar ik wil niet opgejaagd worden door werk. Telefoontjes, vergaderingen, afspraken, tijdslimieten, wat is er niet allemaal om dol van te worden. Toen je me vertelde dat je vader een uitstekende positie bekleedt in het bedrijf Borgerink en je aan de Wilgenkade woonde, dacht ik: het is de dochter van een vechter, een streber, iemand die een mooi huis wil en een prachtige tuin en een schitterende auto op het pad voor de garage en als zij dat ook wil van haar toekomstige man...'

'Zo is het met mijn vader niet gegaan. Hij kwam als simpele boekhouder bij Borgerink en hij is meegegroeid. Nu heeft hij twee meisjes op kantoor die voor de dagelijkse dingen zorgen en de telefoon opnemen en mijn vader vindt het prettig dat het zo goed is gegaan en nog gaat met Borgerink, maar hij is van huis-uit geen streber, zeker niet. Het huis aan de Wilgenkade is gekocht mede met het geld dat mijn ouders erfden na de dood van opa Dorman. Het was niet voldoende voor de aankoop, maar het was een keurig begin. In het huis waar we daarvoor woonden voelde mijn moeder zich niet prettig. Het was een echte volksbuurt, daar is niets tegen, want ik vond het er altijd beregezellig, maar mijn moeder voelde zich niet thuis tussen de buurvrouwen die vrijwel elke morgen bij elkaar op de koffie zaten en van iedereen in de straat alles wilden weten. En als ze het niet wisten veronderstelden ze het en dat was nog gevaarlijker dan de waarheid. Mijn moeder is veranderd nu ze in dit huis woont. Ze,' Wieke lachte, 'ze is echt mevrouw Dorman, maar dat stelt niet zo veel voor, naar buiten toe, maar voor haar wel.'

'En jouw verlangens voor de toekomst?'

'Ik werk nu op de bank en ik heb afgesproken met de directeur eerdaags een cursus te gaan volgen om meer van het specifieke bankwerk te leren. Dat is niet omdat ik in de toekomst directrice van een Rabobankkantoor wil worden, die behoefte heb ik niet, maar ik wil het werk wat ik doe goed doen en niet altijd achter de balie blijven hangen. Want in

het bankwezen worden echte interessant zaken afgehandeld. Maar ik wil graag werken tot, zoals bij ons, halfzes. Dan trek ik mijn jasje aan en neem mijn tasje in de hand en ik ga naar huis en dan is de avond voor mij. Dan begint een ander deel van mijn leven en daarin kan ik doen wat ik leuk vind. Bijvoorbeeld lezen, ik hou ontzettend veel van lezen. En voorlopig de cursus dan.'

Ze zweeg, ze nam het wijnglas in de hand en dronk een paar slokjes. Ze keek naar hem. Hij zag in haar ogen de aarzeling om de gedachten die in haar waren uit te spreken, maar de omgeving beïnvloedde de vertrouwelijkheid.

'Bram, ik wil het liever niet zeggen, maar je vraagt ernaar en ik wil je antwoorden, maar het staat los van jou. We kennen elkaar nog zo kort. Ik hoop in de toekomst een man te ontmoeten van wie ik hou en hij houdt van mij, we trouwen en dan wil ik, het is geen geheim van me, dan wil ik de moeder voor mijn kinderen zijn zoals ik mijn eigen moeder graag had gehad. Open, alle gevoelens van liefde laten blijken, een band opbouwen die ons verdere leven zal blijven.'

De ober kwam dichterbij. Hij droeg de garnalencocktail op een blad en zette de glazen voor hen op de tafel.

'Alstublieft, mevrouw, meneer, eet u smakelijk.'

'Dank u wel,' zeiden ze allebei.

'Het ziet er goed uit.' Wieke keek naar de gevulde coupe voor haar.

'Ja. Maar ik wil je woorden vasthouden. Je moeder, Wieke, heeft haar drie kinderen toch opgevoed tot goede mensen. Uit wat je over je broer vertelt blijkt dat het goed met hem gaat en jij bent een leuke, lieve meid, maar je mist in je opvoeding wat je zelf aan jouw kinderen wilt geven.'

'Ja. Ik voel dit vertellen aan jou een beetje als verraad aan mijn moeder, maar dat is het niet. Het is een goede moeder en ik weet zeker dat wat ik vind dat ik tekort heb gekregen en waarnaar ik verlangde, alle jeugdijaren, zij daar nooit over heeft gedacht. Maar ik wilde liefde, warmte voelen, aandacht krijgen, meeleven... Ook in voor een kind belangrijke dingen, waarover een volwassene kan denken dat het

niet belangrijk is en dat het voorbijgaat. Maar ik weet mijn stille angsten uit mijn kinderjaren.'

Ze lepelden daarna zwijgend van de heerlijke cocktail. Albei bezig met de woorden van Wieke. Ze had er spijt van het gezegd te hebben, het klonk alsof ze ondankbaar was tegenover haar moeder en dat was ze eigenlijk ook, maar ze wilde niet dat Bram het zo voelde. Bram kende moeder niet, maar als het tussen haar en hem doorging maakte hij met haar kennis en vanaf het begin wist hij welke gevoelens Wieke tegenover haar koesterde. Dat was een oneerlijke start tussen schoonzoon en schoonmoeder. Maar ze voelde zich vanavond vanbinnen een beetje opgewonden, hier zitten met Bram, de mooi gedekte tafel, de brandende kaars in de kandelaar, zij met een knappe en lieve jongen, want Bram was knap en lief. Wat overkwam haar en de manier waarop hij deze avond van elkaar vertellen had georganiseerd...

'Ik wil je over mezelf vertellen.' Bram had de coupe leeggegeten, hij veegde met zijn servet langs zijn lippen en schoof het glas van zich af.

'Ik ben een liefdeskind.' Hij zweeg na die woorden en Wieke keek hem licht verbaasd en flauwtjes lachend aan.

'Een liefdeskind?' herhaalde ze. 'Ik denk dat veel kinderen, en ik ook, in liefde gemaakt zijn.'

'Voor mij ligt het toch anders. Ik heb je al even over mijn moeder verteld. Ze is een bijzondere vrouw en in haar jonge jaren was ze anders dan veel meisjes. Ondernemend, alleen verre reizen maken, overal opaf stappen. Jullie hebben iets gemeen. Jouw verlangen je kinderen op te voeden zoals jij dat graag gehad had, voor mijn moeder telde het verlangen naar een kind heel sterk. En een band ermee hebben, nou ja, jouw verhaal, maar voor mijn moeder was één kind genoeg. Ze verlangde niet zozeer naar een huwelijk, want ze was toen al erg op haar vrijheid gesteld. Kunnen doen en aanpakken wat ze zelf wilde, maar als er een man kwam van wie ze dolveel hield, ja, dan wilde ze wel trouwen. Die man, van wie ze dolveel hield, is ook in haar leven gekomen. Ze werkte tweeëntwintig jaar geleden bij een landelijk dagblad,

maakte reportages en interviews met voor de lezers interessante mensen en in die tijd leerde ze een man kennen op wie ze stapelverliefd werd. En hij werd dat op haar, maar het was een ‘verboden’ liefde, want de man was getrouwd. Hij hield ook van zijn vrouw en van zijn twee kinderen; hij had een zoon en een dochter. Hij was ouder dan mijn moeder. Tussen die twee bloeide dus een hevige liefde op en mijn moeder – ze heet Anne en ik noem haar altijd Anne – zegt dat het een volkomen eerlijke liefde was. De liefde op zich. Het kan elke man en elke vrouw overkomen. Het overviel hen, het feit lag er: ze waren verliefd, ze hielden van elkaar maar het mocht niet. De man voelde zich schuldig. Ze hebben erover gepraat. Het moest voorbij zijn tussen hen. Hij ging terug naar zijn gezin. Zij ging alleen verder. Het was een heerlijke tijd met hem geweest, leven in de zevende hemel van geluk; ze wist vanaf toen wat echte liefde tussen een man en een vrouw inhield en ze was er blij mee. Het was jammer dat het niet verder kon gaan, maar dit beleven bewaarde ze voor altijd in haar hart. Ze wilde een herinnering aan hem, ze wilde een kind van hem. Hij wist het. Hij kende haar grote verlangen naar een kind. En waarschijnlijk, zei ze hem, zal ik na deze liefde nooit meer verliefd worden en ik zal niet met een man naar bed gaan alleen in de hoop dat hij een kind bij me verwekt, maar ik wil een kind van jou. Een liefdeskind. En hij, waarschijnlijk in die avonden met Anne ook zwevend op wolken van geluk aan de ene kant en gevoelens van weten dat hij niet goed handelde en zijn vrouw bedroog aan de andere kant, hij probeerde haar niet op andere gedachten te brengen. Ze beloofde hem dat ze tegen het kind altijd zou verzwijgen wie zijn of haar vader was.’

De ober naderde hun tafel weer en ze zwegen allebei.

Hij vroeg of het voorgerecht had gesmaakt. ‘Ja, heerlijk,’ antwoordde Bram.

Wieke was zo in gedachten bezig met wat Bram had verteld dat ze niets zei. Een kind zonder vader, een moeder zonder man, dat was verschrikkelijk. Moeder had verteld over een dochter van tante Nellie, het vreselijke drama van

Janna. De jongen met wie ze al vier jaar verkering had liet haar zitten toen ze zwanger was... De hele familie was ervan in rep en roer geweest, hoe moest het nu verder met Janna... En deze moeder, Anne, wilde een kind, ook al wist ze dat de vader er nooit voor zou zorgen, erger nog, er nooit naar om zou kijken. Wat zouden haar ouders zeggen als ze hen dit vertelde: Bram heeft geen vader, hij heeft nooit een vader gehad.

De ober was weggesloft.

Bram zag haar lichte verwarring. Hij herhaalde zacht wat hij al had verteld.

‘Ik ken mijn vader niet. Hij is nooit in mijn leven geweest. Mijn moeder bewaart haar geheim en houdt zich aan haar belofte mij van hem weg te houden. Maar ik heb een heerlijke jeugd gehad met alle liefde en aandacht die jij in je jonge jaren hebt ontbeerd. Ik ben een gelukkige jongen. Mijn moeder is een schat. Ik heb je in het kort over haar liefdesrelatie met die man verteld, maar zij heeft me er de laatste jaren, nu ik groot genoeg ben om het te begrijpen,’ hij grijnsde, ‘veel over gezegd om me duidelijk te maken hoe echt het was. Anne merkte soms op dat als een bevriend paartje gaat trouwen, ze wel om elkaar geven, maar dat ze de grote liefde niet kennen. Veel echtparen kennen de grote liefde niet. Zij weet hoe het is. Anne is gelukkig zonder man. Ze heeft ook geen vaste vriend gehad. Genoeg mannen die hun leven met haar willen delen, maar het is nooit gebeurd. Vrienden, leuk en aardig, gezellige avondjes, veel praten en lachen, maar verder gaat het niet. Anne heeft een afwisselend leven, altijd druk in de weer, maar ze was en is er altijd voor mij.’

‘Het lijkt een verhaal, maar het is geen verhaal, het is de waarheid van jouw leven die me wel even verbaast, Bram.’

‘Dat begrijp ik,’ hij keek even opzij, ‘de ober komt met het hoofdgericht. Hij heeft er een vrachtwagentje bij genomen om de boel aan te slepen.’

Ze lachte daarom.

‘Ik wens u een smakelijke voortzetting van uw diner,’ zei



de ober voor hij zich van hun tafel verwijderde.

Ze sneden het vlees, schepten groenten en aardappeltjes op de borden en alles wat er op de tafel was neergezet. Het zag er goed uit en het rook heerlijk en Wieke genoot er ook van, maar haar gedachten waren bezig met Brams geschiedenis.

‘Ik wilde je dit op deze manier vanavond vertellen, meisje, omdat je moet weten over mijn verleden. Ik kan niet plompverloren zeggen: ‘Ik heb geen vader’, dat is wel zo, maar als je het hoe en waarom weet zie je het anders. Mijn moeder huilde geen tranen met tuiten toen ze me verwachtte zoals veel in de steek gelaten jonge vrouwen doen, nee, ze was dolgelukkig. Ze koesterde me in haar lichaam, ze was blij met me. Ze was in die tijd ook beslist niet alleen, want door haar werk had ze veel vrienden en kennissen en in die kringen van artistieke, ruim denkende mensen, had niemand medelijden met een jonge vrouw die graag een kind wilde en dat nu verwachtte. Men hielp haar van alle kanten. Een vriendin, nu nog een lieve vriendin van ons, Bertilde, kwam voor ongeveer een jaar bij Anne in huis. En Anne kon thuis werken aan de reportages die ze, zoals ze het noemde, in voorraad had. Aantekeningen van reizen, die ze gemaakt had naar Rusland en Italië en andere windstreken, verhalen over oude kastelen die ze heeft bezocht en waarvan ze de geschiedenis en hun bewoners uitvoerig heeft genoteerd, compleet met foto’s. Het maakte niet uit in welk jaar daarvan een reportage in een blad verscheen, het was niet aan tijd gebonden en Anne werkte er in de maanden voor mijn geboorte aan, want de inkomsten moesten doorgaan. Hoewel ze veel steun, vooral financieel, kreeg van haar ouders. Mijn lieve grootouders, die dolblij met me waren.

Ik begrijp dat je bij mijn vertellen even hebt gedacht: zo, dat is nogal wat, geen vader! Maar we leven eenentwintig jaar later en ik mis een vader niet. Alles is goed met me en voor me. Vooral nu ik jou heb ontmoet. Ik weet bijna zeker, Wieke, dat tussen ons een echte liefde groeit. Het gaat niet zo snel en bruisend als tussen Anne en die man, maar wij

bouwen aan een heerlijke, hechte liefde. Ik voel het. Ik weet dat het zo is.’ Hij legde zijn hand op haar hand en ze lachte naar hem.


‘Ik geloof het ook, Bram.’

Bij het dessert vroeg ze: ‘Wat doe je nu voor werk? Het is niet omdat mijn vader heeft gevraagd: “Wat doet die vriend van je voor de kost?” Nee, ik vraag het uit eigen interesse.’

‘Ik heb na de schooltijd diverse baantjes gehad. Eigenlijk, Wieke, wilde ik iets in de richting van het werk van mijn moeder. Ik zie hoe afwisselend en interessant dat is, maar jammer genoeg heb ik er geen capaciteiten voor. Ik heb wel fantasie, ik kan uitbundig fantaseren over onze toekomst, in welk huis we zullen wonen en hoe gezellig het zal zijn om ’s morgens samen te ontbijten in de knusse keuken en ik kan over ons veel meer fantaseren, maar zoals mijn moeder, nee, dat kan ik niet. Hoewel de onderwerpen van mijn moeder vaststaande feiten zijn. De beschrijvingen van een prachtig strand in Portugal, het verhaal van een wrede koning uit de middeleeuwen en als ze schrijft over een bekend zakenman liggen de feiten die hij haar vertelde vast en zo is het ook met reportages over Engeland en Schotland, maar de woorden die ze kiest om er een genoeglijk verhaal van te maken, dat kan ik niet.

Ik was dus op zoek naar geschikt werk. Anne wist natuurlijk wat ik graag wilde. Ze zei dat ik me niet druk moest maken over een leuke werkkring, ik kom heus iets tegen. Ik werkte toen in een boekwinkel aan de Voordam, maar dat was toch saai en het was dikwijls benauwd in de winkel. En de eigenaar, meneer Tiggelaar, hield me steeds in de gaten. Dat vond ik niet prettig. Toen kwam Nol van Putten op een avond bij ons. Nol was al een goede vriend van me. Een jonge vent, een vrolijke, spontane kerel. Nol is de zoon van slager Van Putten, die een mooie, grote zaak heeft op de Kaasmarkt. Die zaak is er nog, vader Van Putten is ermee gestopt en Nol heeft het overgenomen. Het is een goedlopende zaak. Die avond vroeg Nol of ik hem wilde helpen want hij had een personeelstekort. Ik sta nu in die winkel en

ik moet zeggen: het bevalt me prima. Vrijwel de hele dag mensen in de winkel en velen maken een praatje, ja,' Bram schudde zijn hoofd, 'veel mensen kijken neer op het werk van een slaggersknecht, want ik ben niet meer dan dat, maar ik heb het er naar mijn zin en Nol betaalt me een behoorlijk loon.'



Wieke komt uit een gezin waarvan de ouders erg gevoelig zijn voor geld en status. Als Wieke verliefd wordt op Bram, een eenvoudige slagersknecht en kind van een ongehuwde moeder, willen haar ouders dat zij de relatie verbreekt. Wieke blijft echter bij Bram: ze trouwen, krijgen kinderen en zijn heel gelukkig. Een fataal ongeluk en een plotseling sterfgeval betekenen de definitieve breuk met Wiekes ouders. Is de liefde van mensen voor elkaar sterker dan geld en aanzien?

**Anke de Graaf** heeft talloze romans op haar naam staan. Deze populaire auteur schrijft romantische verhalen waarin familieverwikkelingen een grote rol spelen.

Z&K

ISBN 9789401906142 NUR 344



9 789401 906142 >

[www.zomerenkeuning.nl](http://www.zomerenkeuning.nl)